

HADI ÚJSÁGÍRÁS: INFORMÁLÁS, DEZINFORMÁLÁS A KORABELI BUDAPESTI SAJTÓBAN AZ 1916-OS ÉV NYUGATI ÉS OLASZ FRONTJÁNAK ESEMÉNYEIRŐL

„A világháború hirtelen kerekedett tornádója végzetes próba elé állította ennek a háborúra fel nem készült generációnak íróit, a befogadóképesség és a távol tartani tudás, a részvét és az elfogulatlanság, a komolyság és az egyszerűség etikai és esztétikai próbája elé. Azzal a gondolattal, hogy minden újságcikk, riport, napló, esszé, novella és krónikáskönyv, mely akár a részletek megjelenítésével, akár az összefüggések vizsgálatával a körülöttünk tomboló világháborút akarja megmutatni, az igazságnak a cenzúra drótakadályai közt fennakadt és a furfangos maszkírozású érdekek farkasvermeiben elhullott mínuszával indul, már régen meg kellett barátkoznunk.” - írta Franyó Zoltán 1915-ben a Nyugat hasábjain.

A XIX. század közepén Európában a nyomdászattechnika nagy ugrása szinte kizárólag az időszaki sajtót érinti, ez pedig a hírközlés és a hírfogyasztás szokásainak átalakulásához vezet. A lapok egyre nagyobb példányszámban jelennek meg, s bennük – a korábbi trendeknek megfelelő hosszabb publicisztikák mellett – a főszerep már a híreké, illetve a hirdetéseké. A Magyar Királyság nagyvárosaiban (Budapest, Pozsony, Nagyvárad, Kolozsvár, Temesvár) a század elejére meghonosodott napisajtó tájékoztató és véleményformáló ereje tagadhatatlan, ezért nem túlzás azt állítani, hogy a XX. század elejére egyértelműen a tömegbefolyásolás egyik, ha nem a legfontosabb eszközévé váltak a városokban. Az állandó témát adó világháború nagyon erős katalizátor, amelyről a napilapokban megjelenő haditudósítások adnak akkori fogalmak szerint valós idejű betekintést, ugyanakkor a különböző frontokról eltérő mértékben és részletezéssel.

Két nagyobb budapesti lapot, a Pesti Hírlapot és Az Estet és az 1916-os év két kiemelkedő eseményét, a verduni csatát és az V. isonzói csatát vizsgálom, hogy milyen képet kaptak az olvasók az összecsapásokról, a leírt információk milyen forrásból származnak, valamint milyen eszközökkel interpretálják a veszteségeket illetve a győzelmeket.

Nemes László